

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
YHTEISKUNTATIETEIDEN, LIIKETALouden JA HALLINNON ALA

YHDISTYKSEN TALOUSHAL- LINTO JA SEN ULKOISTAMI- NEN

TEKIJÄ/T:

Henna-Riina Korhonen
Neea Parkkila

Koulutusala Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	
Tutkinto-ohjelma Liiketalouden tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Henna-Riina Korhonen ja Neea Parkkila	
Työn nimi Yhdistyksen taloushallinto ja sen ulkoistaminen	
Päiväys 31.10.2021	Sivumäärä/Liitteet 27/0
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Pohjois-Savon Syöpäyhdistys	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämä opinnäytetyö on tehty toimeksiantona Pohjois-Savon Syöpäyhdistykselle. Opinnäytetyö käsittelee yhdistyksen taloushallinnon ulkoistamista. Opinnäytetyö keskittyy kuvaamaan toimeksiantajan tämänhetkistä tilannetta sekä tulevaisuuden tarpeita. Tavoitteena oli kuvata toimeksiantajamme lähtötilannetta siten, että opinnäytetyö voi toimia työkaluna toimeksiantajan ja tulevan palveluntarjoajan välillä. Opinnäytetyö käsittelee taloushallinnon kysymyksiä kolmannen sektorin näkökulmasta.</p> <p>Tämän toiminnallisen opinnäytetyön menetelminä käytettiin avointa haastattelua toimeksiantajan kanssa sekä dokumenttianalyysiä, jossa tärkeimpinä lähteinä toimi yhdistyksen verkkosivut ja vuoden 2020 tilinpäätös. Tuloksena syntyi raportti, joka kuvaa yhdistyksen tämänhetkisen taloushallinnon tilanteen sen tarpeidensa mukaisesti. Raportti tuo esiin ulkoistamiseen liittyvät olennaiset huomiot kirjanpidon näkökulmasta. Teoreettinen viitekehys koostuu yhdistyksen kirjanpitoa sekä taloutta käsittelevästä kirjallisuudesta. Lisäksi opinnäytetyön tietoperusta sisältää aiheelle olennaisia kohtia yhdistyslaista, kirjanpitoaistista sekä kirjanpitoasetuksesta. Opinnäytetyössä on hyödynnetty Pohjois-Savon syöpäyhdistyksen vuoden 2020 tilinpäätöksen tietoja. Työn teoriaosuus pohjustaa lukijalle yhdistyksen taloushallinnon tärkeimpiä ominaisuuksia.</p> <p>Tuloksena syntyi raportti, joka vastaa toimeksiantajamme tarpeisiin. Opinnäytetyössä tuomme esille yhdistyksen taloushallinnon nykytilanteen sekä käsittelemme kirjanpidon kysymyksiä ulkoistamisen näkökulmasta. Opinnäytetyötä hyödynnetään toimeksiantajamme ulkoistaessa taloushallintonsa. Ulkoistamisen hetkellä opinnäytetyönä voidaan käyttää toimeksiantajan tarpeiden kartoittamisessa. Opinnäytetyön pohjalta tulevan palveluntarjoajan on helpompi muodostaa toimeksiantajallemme tarpeiden mukainen palvelupaketti.</p>	
Avainsanat Kirjanpitolaki, rahastot, taloushallinnon ulkoistaminen, yhdistys, yhdistyslaki	

Field of Study Social Sciences, Business and Administration	
Degree Programme Degree Programme in Business and Administration	
Author(s) Henna-Riina Korhonen and Neea Parkkila	
Title of Thesis Financial management of the association and its outsourcing	
Date 31.10.2021	Pages/Appendices 27/0
Client Organisation /Partners Northern Savonia Cancer Association	
<p>Abstract</p> <p>The Northern Savonia Cancer Association commissioned this thesis. The thesis deals with the outsourcing aspects of the association 's financial administration and it focuses on describing the client's current as well as future needs. The primary aim was to describe the initial situation of our client to enable the utilization of the thesis research as a tool between the client and the future service provider. Moreover, the thesis deals with financial management issues from the perspective of the third sector.</p> <p>The methods of this action-based thesis comprised an open interview with the client and a document analysis, in which the main sources were the association's website and the financial statements for 2020. The final result is a report describing the current financial management situation of the association according to their needs. The report highlights the essential considerations related to outsourcing from an accounting perspective. In line with this, the theoretical frame of reference consists of literature on the association's accounting as well as literature on economics. In addition, the knowledge base of the thesis includes relevant sections on the Association Act, Accounting Act and the Accounting Decree. The data of the Northern Savonia Cancer Society's 2020 financial statements were utilized in the thesis. The theoretical part of the thesis sheds light on the most important features of the association's financial administration for the reader.</p> <p>In conclusion, the result was a report that meets the needs of our client. In the thesis, we bring up the current situation of the association's financial administration and deal with accounting issues from the perspective of outsourcing. The thesis is to be utilized when our client outsources its financial administration. Concurrent with outsourcing, the thesis can be used to map the needs of the client. Based on the thesis, it will be easier for the future service provider to form a package of services necessary for our client.</p>	
<p>Keywords Accounting Act, association, Association Act, funds, outsourcing of financial management</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	YHDISTYS	6
2.1	Yhdistymisvapaus ja yhdistystoiminta	6
2.2	Rekisteröity yhdistys	6
2.3	Yleishyöyllinen yhteisö.....	7
2.4	Yleishyödyllisen yhteisön verotus	7
2.5	Yhdistyksen talous	9
3	YHDISTYKSEN KIRJANPITO.....	10
3.1	Kirjanpitolaki.....	10
3.2	Kirjanpidon tehtävät.....	10
3.3	Kirjanpidon erityspiirteet yhdistyksessä	11
3.4	Rahastot.....	11
3.5	Digitaalinen kirjanpito	12
4	YHDISTYKSEN TILINPÄÄTÖS JA SEN ULKOISTAMINEN	14
4.1	Yhdistyksen tilinpäätös	14
4.2	Kirjanpito palveluna	15
5	YHDISTYKSEN TÄMÄNHETKINEN KIRJANPITO	17
5.1	Pohjois-Savon syöpäyhdistys	17
5.2	Kirjanpidon lähtötilanne.....	17
6	YHDISTYKSEN TALOUS.....	19
6.1	Tulot ja kulut	19
6.2	Yhdistyksen kustannuspaikat ja rahavirrat	19
7	RAHASTOT	21
7.1	Sidotut rahastot	21
7.2	Omakatteiset rahastot.....	21
8	UUTEEN JÄRJESTELMÄÄN SIIRTYMINEN JA ULKOISTAMISEN HYÖDYT	23
8.1	Siirtyminen uuteen järjestelmään	23
8.2	Ulkoistamisen hyödyt	23
9	POHDINTA	24
	LÄHTEET	27

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata Pohjois-Savon Syöpäyhdistyksen taloushallinnon tämänhetkistä tilannetta ja tulevaisuuden tarpeita. Suomen Syöpäyhdistys tekee kolmannen sektorin merkityksellistä työtä syöpää sairastavien ja heidän läheistensä parissa. Toiminta jää helposti arjessamme huomaamattomaksi, ellei aihe kosketa omaa elämäntilannetta. Vaikka yhdistyksen toiminnan päätarkoituksena ei ole kasvattaa pääomaa eikä tavoitella voittoa, on yhdistyksellä oltava muiden yrityksiensä tapaan toimiva taloushallinto.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Pohjois-Savon Syöpäyhdistys. Yhteyshenkilöinä opinnäytetyölle toimivat yhdistyksen toiminnanjohtaja ja taloussihteeri. Opinnäytetyö on rajattu käsittelemään vain Pohjois-Savon Syöpäyhdistyksen tilannetta. Opinnäytetyö ei ota kantaa Suomen Syöpäyhdistyksen keskusjärjestön eikä muiden jäsenjärjestöjen tilanteisiin. Ulkoistamisen yhteydessä tehtävään palvelutarjoajan järjestelmän valintaan opinnäytetyö ei ota kantaa eikä se kuvaa siirtymävaihetta uuteen järjestelmään. Opinnäytetyössä kuvatut hypoteettiset tilanteet ulkoistamisen siirtymävaiheesta on analysointia perustuen tämänhetkisiin pohjatietoihin.

Opinnäytetyön teoriaosassa käsitellään yhdistystoimintaa sekä yhdistyksen kirjanpitoa ja siihen liittyviä erityiskysymyksiä. Opinnäytetyön teoriapohjana toimii alan kirjallisuuden eri lähteitä sekä yhdistystoimintaa ja kirjanpitoa koskevat lait. Opinnäytetyö tehdään toimeksiantajamme tarpeeseen taloushallinnon ulkoistamista helpottamaan. Raporttia hyödynnetään ulkoistamisessa kuvaamaan nykyistä taloushallinnon tilannetta sekä kartoittamaan tulevan järjestelmän vaadittavia ominaisuuksia. Raportin tarkoituksena on tukea kommunikaatiota sekä toimia työkaluna toimeksiantajamme ja tulevan palveluntarjoajan välillä.

Aiheen valintaan vaikuttivat mielenkiinnon kohteemme. Taloushallintoa ja kirjanpitoa käsittelevä aihe tuki ammatillista kehittymistämme parhaiten. Mielenkiintoisen näkökulman opinnäytetyöllemme toi, yhdistystoiminta, joka ei ollut meille entuudestaan tuttua. Aiheemme valintaan vaikutti myös oma toiveemme siitä, että työllämme olisi toimeksiantaja. Koimme työn merkitykselliseksi, sillä tälle opinnäytetyölle oli todellinen tarve.

2 YHDISTYS

2.1 Yhdistymisvapaus ja yhdistystoiminta

Suomen perustuslain 731/1999 13. §:ssä säädetään yhdistymisvapaudesta. Sen mukaan jokaisella on yhdistymisvapaus, johon sisältyy oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen sekä osallistua yhdistyksen toimintaan. Laissa säädetään myös ammatillisesta yhdistymisvapaudesta ja vapaudesta järjestäytyä muiden etujen valvomisen turvaamiseksi. Yhdistymisvapaus antaa oikeuden yhdistyksen perustamisen lisäksi myös yhdistyksen jäseneksi pyrkimiseen, yhdistyksen toimintaan osallistumiseen, yhdistyksestä eroamiseen sekä olla kuulumatta yhdistykseen. Yhdistykselle itselleen yhdistymisvapaus antaa oikeuden järjestää omaa sisäistä toimintaansa haluamallaan tavalla sekä purkaa yhdistys, jos jäsenet niin päättävät yhdistyksen kokouksessa. (Suomen perustuslaki 731/1999, 13 §, Loimu 2013, 21.)

Yhdistyslaki 503/1989 säätelee yhdistysten toimintaa Suomessa. Yhdistyslain ensimmäisessä luvussa säädetään yhdistyksen perustamisesta aatteellisen tarkoituksen yhteistä toteuttamista varten. Yhdistyksen tarkoitus ei saa olla lain tai hyvien tapojen vastainen. Aatteellisia yhdistyksiä eivät ole ne, joiden tarkoituksena on voiton tai muun välittömän edun hankkiminen. (Yhdistyslaki 503/1989, 1–2 §.)

Yhdistyksen aatteellisuutta on esimerkiksi jonkin aatesuunnan edistäminen tai vastustaminen, jonkin ryhmän etujen valvonta, hyväntekeväisyys, palvelujen tuottaminen jäsenille, palvelujen tuottaminen muille kuin jäsenille sekä yhdessäolomahdollisuuksien tarjoaminen jäsenille ilman varsinaista aatteellisuutta. Yhdistyksiä voivat olla esimerkiksi urheiluseurat, poliittiset puolueet sekä ammattiliitot. (Loimu 2013, 23–24)

Yhdistyslain toisessa luvussa säädetään yhdistyksen perustamisesta. Yhdistystä perustaessa pidetään perustamiskokous, jossa hyväksytään yhdistyksen säännöt ja ensimmäinen toimintasuunnitelma sekä allekirjoitetaan perustamiskirja. Yhdistyslaissa säädetään siitä, että ”yhdistyksen saa perustaa aatteellisen tarkoituksen yhteistä toteuttamista”. Yhdistyksen perustaminen vaatii vähintään kolme jäsentä, jotka allekirjoittavat perustamiskirjan. Jäsenet voivat olla joko luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä. Yhdistyksen perustajana olevan luonnollisen henkilön tulee olla täyttänyt vähintään 15 vuotta. (Yhdistyslaki 503/1989, 7 §, Perälä & Perälä 2006, 20, Loimu 2013, 23.)

Yhdistystä perustaessa, on laadittava perustamiskirja, johon liitetään yhdistyksen säännöt. Perustamiskirja on päivittävä sekä vähintään kolmen yhdistyksen jäseneksi liittyvän on allekirjoitettava se. Yhdistystä perustaessa on sen säännöissä mainittava lain 8. §:ssä määritellyt asiat. Näitä ovat esimerkiksi yhdistyksen nimi, kotipaikkakunta, tarkoitus sekä toimintamuodot, jäsenten velvollisuus jäsen- sekä muiden maksujen maksamisesta ja yhdistyksen tilikausi. (Yhdistyslaki 503/1989 7–8 §.)

2.2 Rekisteröity yhdistys

Yhdistykset voivat olla joko rekisteröimättömiä tai rekisteröityjä. Yhdistyksen rekisteröinti tehdään Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) ylläpitämään yhdistysrekisteriin, johon yhdistyksen perustami-

sesta tehdään ilmoitus. Ennen kuin yhdistys merkitään rekisteriin, viranomainen tarkistaa, että yhdistys täyttää vaatimukset. Tätä varten tarkistusta varten tarvitaan yhdistyksen perustamiskirja, säännöt sekä sääntömääräiset nimenkirjoittajat. Tarkistettuaan, että yhdistyslaissa asetetut edellytykset täyttyvät ja ettei laissa ole estettä yhdistykset rekisteröimiselle, PRH rekisteröi ilmoituksen. (Loimu 2013, 28, Patentti ja rekisterihallitus 2021.)

Kun yhdistys on merkitty rekisteriin ja PRH:lta on saapunut rekisteriote, yhdistyksestä tulee oikeushenkilö. Saatuaan oikeushenkilön aseman yhdistys voi hankkia oikeuksia, tehdä sitoumuksia sekä olla asianomaisena tuomioistuimessa ja muun viranomaisen luona. Yhdistyksen oikeushenkilönä tekemät sitoumukset ovat yhdistyksen vastuulla. Yhdistyksen jäsenet eivät joudu vastuuseen yhdistyksen sitoumuksista. Rekisteriin merkityn yhdistyksen nimen perään voidaan lisätä lyhenne ry. (Yhdistyslaki 503/1989, 9 §, Patentti ja rekisterihallitus 2021.)

2.3 Yleishyöyllinen yhteisö

Yleishyödyllinen yhteisö on oikeushenkilö, jonka toimintaa voidaan pitää yleishyöyllisenä ja jonka katsotaan toimivan yleiseksi hyökyksi. Yleishyödyllisen yhdistyksen määritelmä on tärkeä yhdistyksille, sillä yleishyödylliset yhteisöt eivät ole tuloverovelvollisia. Vain rekisteröidyt yhdistykset voivat olla yleishyödyllisiä, sillä rekisteröimätöntä yhdistystä pidetään tuloverolaisissa yhtymänä, jonka tulo verotetaan sen osakkailta. (Perälä & Perälä 2006, 26–27, Savander & Heiskanen 2021.)

Yhteisön yleishyödyllisyys määritellään tuloverolaisissa 1535/1992 kolmen kohdan perusteella. Se toimii yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkisessä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä. Sen toiminta ei kohdistu vain rajoitetuihin henkilöpiireihin. Se ei tuota toiminnallaan siihen osalliselle taloudellista etua osinkona, voitto-osuutena tai kohtuullista suurempaa palkkana tai muuna hyvityksenä. (Tuloverolaki 1535/1992, 22 §.)

Yleishyödyllisestä yhdistyksestä voidaan käyttää myös nimitystä voittoa tavoittelematon yhdistys. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, sillä yhdistys saa tehdä voittoa, muttei kuitenkaan saa jakaa osinkoa tai muuta etua jäsenilleen. Yleishyödyllisen yhdistyksen on toimittava yleiseksi hyväksi, jotta sen toiminta voi olla verovapaata. (Siipola 2017.)

2.4 Yleishyödyllisen yhteisön verotus

Määritelmä yleishyödyllisyys vaikuttaa yhdistyksen verotukseen. Jos yhdistys täyttää yleishyödyllisyyden vaatimukset, katsotaan yhdistyksen olevan verovelvollinen valtiolle ainoastaan elinkeinotuloista. Yleishyödyllisen yhdistyksen ei siis tarvitse maksaa tekemästään voitosta yhteisöveroa, joka on 20 % tilikauden tuloksesta. Yhteisön yleishyödyllisyyttä tarkastellaan verovuosittain. Yhteisön täytyy toimia koko verovuoden ajan yleishyödyllisyyden edellytysten mukaisesti, jotta yhteisön katsotaan olevan yleishyödyllinen kyseisenä verovuonna. (Tuloverolaki 1535/1992, 23 §, Savander & Heiskanen 2021.)

Tuloverolain mukaan yleishyödylliset yhteisöt ovat verovelvollisia valtiolle vain elinkeinotulosta ja kunnalle sekä seurakunnalle sen lisäksi myös muuhun kuin yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön tai sen osan tuottavuudesta. Elinkeino toiminnalla tarkoitetaan liike- ja ammattitoimintaa,

jota tarkastellaan oikeuskäytännössä muutoutuneiden elinkeinotoiminnan tunnusmerkkien perusteella. (Tuloverolaki 1535/1992, 23 §, Vinnikainen & Perälä 2019, 17.)

Yleishyödyllisten yhteisöjen toiminta koostuu verovapaista sekä verotettavista tuloista. Verovapaita tuloja ovat jäsenmaksut, osingot, korot, lahjoitukset ja yleishyödylliseen toimintaan saadut avustukset. Verovapaita voivat olla myös tietyin edellytyksin osakehuoneistojen vuokratulot ja luovutusvoitot. Myös esimerkiksi tulot tavarankeräyksestä ja siihen liittyvästä kirpputorista, jäsenlehdistä, adresseista, korteista ja muista merkeistä ovat verovapaita, jos tulo hankitaan yleishyödyllisen toiminnan rahoittamiseksi tai se ei täytä elinkeinotoiminnan tunnusmerkkejä. (Savander & Heiskanen 2021.)

Julkisin varoin tuettu tai avustettu toiminta on lähtökohtaisesti verovapaata toimintaa. Julkisella tuella tarkoitetaan valtion, kunnan, muun julkisyhteisön ja julkisoikeudellisen yhteisön tai Euroopan yhteisön ja EU:n varoista myönnettävää tukea tai avustusta. Julkisin varoin tuettua toimintaa voi olla koulutuksen, sosiaalitoiminnan ja kulttuuritoiminnan aloilla. (Savander & Heiskanen 2021.)

Veronalaista tuloa yleishyödylliselle yhteisölle on elinkeinotoiminnan tulot. Tulo katsotaan elinkeinotoiminnan tuloksi, jos elinkeinotoiminnan tunnusmerkit täyttyvät. Tunnusmerkkejä ovat esimerkiksi toiminnan kohdistuminen tavanomaisiin kauppatavaroihin, toiminen kilpailuolosuhteissa, toiminnan laajuus sekä jatkuvuus, voiton tavoittelu, käyvän markkinahinnan käyttäminen sekä toimintaan sitoutuneen pääoman suuri määrä. Elinkeinotoiminnan määrittely on muodostunut yhä useammin tapauskohtaiseen harkintaan, johon yhteisöjen kannattaa tutustua verohallinnon ohjeiden esimerkki tapauksista. (Vinnikainen & Perälä 2019, 17, Savander & Heiskanen 2021.)

Joissakin tilanteissa tulojen veronalaisuuden arviointi vaatii tarkempaa tarkastelua. Tällaisia ovat esimerkiksi talkootyö, kahviloiden, ravintoloiden sekä kioskien pitäminen, sosiaali- ja terveydenhoitopalvelut, hanketoiminta sekä koulutustoiminta. Verottajan syventävissä ohjeissa on otettu kantaa näistä saatujen tulojen veronalaisuuteen. (Savander & Heiskanen 2021.)

Kiinteistön osalta verovelvollisuutta tarkastellaan sen mukaan mihin tarkoitukseen kiinteistöä käytetään. Muuhun kuin yleishyödylliseen tai yleiseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön ja kiinteistön osan tuottama tulos katsotaan olevan veronalaista tuloa. Yleishyödyllisen yhteisön kiinteistötuloa on vuokratulo, viljelytulo, maatalouden tuottama tulo, metsätalouden pääomatulo eli puunmyyntitulo sekä kiinteistöyhtymästä saatu tulo. Yleistä käyttöä kiinteistöllä voi olla toimien kouluna, kirjastona, valtion virastona tai sairaalana. Yleishyödyllistä käyttöä on esimerkiksi yhteisön yleishyödyllisen toiminnan harjoittaminen kiinteistössä, kuten kokoukset tai kerhotoiminta sekä kiinteistövuokraaminen yleishyödylliseen käyttöön. (Savander & Heiskanen 2021.)

Omakatteista rahastoa käsitellessä verotuksessa on otettava huomioon, että säätiön tai yhdistyksen yleishyödyllisyys ei takaa myös omakatteisen rahaston yleishyödyllisyyttä. Myös itsenäisesti tarkastellen omakatteisen rahaston on täytettävä yleishyödyllisyyden kriteerit. Kokonaistarkasteluksi voidaan sanoa yhdistyksen tai säätiön yleishyödyllisyyden arviointia ja omakatteisen rahaston yleishyödyllisyyden arviointi on erillistarkastelua. (Lyndman & Löfman 2021, 56–59)

2.5 Yhdistyksen talous

Aatteellisen yhdistyksen tarkoituksena ei ole taloudellisen voiton tavoittelu. Yhdistyksen täytyy kuitenkin pitää huolta taloudestaan toiminnan jatkuvuuden takaamiseksi. Yhdistyksen tavoitteena on toteuttaa aatteellista toimintaansa mahdollisimman tehokkaasti. Tätä varten yhdistyksen talouden tulee olla toimiva ja yhdistyksen tulojen suuremmat kuin menot. Yhdistyslain 5. §:ssä säädetään yhdistyksen taloudellisen toiminnan harjoittamisesta. Yhdistys saa harjoittaa vain sellaista elinkeinoa tai ansiotoimintaa, josta on määrätty sen säännöissä tai joka muutoin välittömästi liittyy sen tarkoituksen toteuttamiseen taikka jota on pidettävä taloudellisesti vähäarvoisena. Yleishyödyllinen yhteisö "ei tuota siihen osallisille taloudellista etua osinkona, voitto-osuutena taikka kohtuullista suurempana palkkana tai muuna hyvityksenä". Yleishyödyllinen yhteisö voi kuitenkin maksaa palkkaa sekä antaa muita etuja. (Yhdistyslaki 503/1989, 5 §, Perälä & Perälä 2006, 26–27.)

Aatteellinen yhteisö hankkii tuloja voidakseen suorittaa menoja, jotta saadaan aikaan yhteisön tarkoituksen edellyttämiä suoritteita. Sen tavoitteena on aatteellisen toiminnan toteuttaminen, jota kutsutaan varsinaiseksi toiminnaksi. Varsinaisen toiminnan suoritteista yhdistys voi saada tuloja, mutta yleisesti sen menot ovat tuloja suuremmat. Tästä syntyy vajetta, jota varten yhdistys tarvitsee muita tuloja. Vajetta katetaan sijoitustoiminnan tuloilla sekä varainhankinnalla. Aatteelliset yhdistykset saavat usein sellaisia tuloja, jotka eivät aiheuta yhdistykselle varsinaista välitöntä menoa. Tällaisia ovat esimerkiksi lahjoitukset sekä avustukset. (Perälä & Perälä 2006)

Yhdistykset raportoivat taloudestaan sidosryhmille kirjanpidon pohjalta laaditun tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen avulla. Aatteelliset yhdistykset laativat usein lisäksi myös vuosikertomuksen, jossa kerrotaan tilinpäätöksen lisäksi aatteellisesta toiminnasta ja yhdistyksen tilikauden rahoituksesta. Yhdistys tuottaa raportteja usein myös sisäistä toimintaa varten, erityisesti yhdistyksen johtoa varten. (Perälä & Perälä 2006)

3 YHDISTYKSEN KIRJANPITO

3.1 Kirjanpitolaki

Kirjanpitolain 1336/1997 1 luvun 1. §:ssä säädetään oikeushenkilöiden kirjanpitovelvollisuudesta. Tässä pykälässä säädetään yhdistysten kirjanpitovelvollisuudesta. Kaikki yhdistykset ovat siis kirjanpitovelvollisia riippumatta onko yhdistystä rekisteröity. 1:2§ säädetään kahdenkertaisesta kirjanpidosta. Jokainen kirjanpitovelvollinen on velvollinen pitämään kahdenkertaista kirjanpitoa, ellei laissa muuta säädetä. (Kirjanpitolaki 1336/1997, luku 1)

Kirjanpitolain 2 luvussa säädetään liiketapahtumien kirjaamisesta ja kirjanpitoaineistosta. Kirjanpitovelvollisen on merkittävä kirjanpitoonsa menot, tulot, rahoitustapahtumat sekä näiden oikaisu- ja siirtoerät. Liiketapahtumat kirjataan kirjanpilotileille, joiden sisältö on pidettävä samana. Jokaiselta tilikaudelta kirjanpilotileistä tulee olla selkeä tililuettelo, joka selittää tilien sisällön. Menon ja tulon kirjaamisperusteena voidaan käyttää joko suoriteperustetta, laskutusperustetta tai maksuperustetta. Kirjanpito on järjestettävä siten, että kirjauksia voidaan tarkastella sekä aika- että asiajärjestyksessä. Käteisellä rahalla suoritettavat maksut on kirjattava kirjanpitoon viipymättä ja päiväkohtaisessa järjestyksessä. (Kirjanpitolaki 1336/1997, luku 2)

Kirjanpitoon tehtyjen kirjauksien on perustuttava päivättyyn ja yksilöityyn tositteeseen, jolla liiketapahtuma voidaan todentaa. Menotositteesta on käytävä selville vastaanotettu tuotannontekijä ja tulotositteesta luovutettu suorite. Tuotannontekijän vastaanottoajankohta ja suoritteen luovutusajankohta on voitava osoittaa tositteen avulla. Kirjanpito on järjestettävä niin, että liiketapahtumien, tositteiden ja kirjausten yhteys mahdollisten osakirjanpitojen kautta pääkirjanpitoon ja siitä tilinpäätökseen on vaikeuksitta todettavissa kumpaankin suuntaan. (Kirjanpitolaki 1336/1997, luku 2)

Kaikkea kirjanpitoainestoa, kuten tositteita, tulee käsitellä ja säilyttää niin, että niiden sisältöä voidaan vaivatta tarkastella sekä tarvittaessa tulostaa. Kirjanpitovelvollisella tulee olla tilinpäätöksen perustana olevista kirjanpidosta sekä tositteiden ja muiden kirjanpitoaineistojen lajeista luettelo, josta ilmenee niiden keskinäiset yhteydet ja säilytystavat. (Kirjanpitolaki 1336/1997, luku 2)

Kirjanpitoainestoa tulee säilyttää huolellisesti ja lain § 7:n vaatimukset täyttämällä tavalla. Tilinpäätös, toimintakertomus, kirjanpidot, tililuettelo sekä luettelo kirjanpidosta ja aineistosta on säilytettävä vähintään 10 vuotta tilikauden päättymisestä. Tilikauden tositteita, liiketapahtumia koskevaa kirjeenvaihtoa sekä muuta kirjanpitoainestoa on säilytettävä vähintään 6 vuotta sen vuoden lopusta, jolloin tilikausi on päättynyt. (Kirjanpitolaki 1336/1997, luku 2)

3.2 Kirjanpidon tehtävät

Kirjanpito on ulkoisen laskentatoimen osa-alue, jonka tarkoituksena on toimia perustana tilinpäätöksen laatimiselle sekä tallentaa talousyksikön taloutta koskevat tiedot juoksevasti. Yhdeksi kirjanpidon tehtäväksi katsotaan informaation tuottaminen sisäistä ja ulkoista päätöksentekoa varten. Aatteellisen yhdistyksen ulkoisen informaation hyödyntäjiä voivat olla rahoittajat, jäsenet sekä julkinen valta. Esimerkiksi apurahojen lahjoittajat tai yhdistyksen keräykseen osallistuneet voivat olla kiinnostuneita kerättyjen varojen käytöstä ehtojen mukaisesti. Yhdistyksen jäsenet ja muut ulkoiset sidosryhmät

saavat tilinpäätöksestä tietoa siitä, miten yhdistys on tilikauden aikana toteuttanut aatteellista tarkoitustaan. (Perälä & Perälä 2006, 37, 39.)

Yhtenä kirjanpidon tehtävänä on erillään pitotehtävä, jota toteutetaan pitämällä talousyksikön tulot, menot, varat ja pääoma erillään toisten talousyksikköjen kyseisistä eristä. Aatteellisilla yhdistyksillä on usein rekisteröimättömiä alaosastoja, joiden taloudesta sekä toiminnasta yhdistys vastaa. Tällaisten yksiköiden kirjanpito on pidettävä erillään emoyhdistyksen kirjanpidosta, vaikka ne ovat osa yhdistyksen kirjanpitoa. (Perälä & Perälä 2006, 37–38.)

3.3 Kirjanpidon erityspiirteet yhdistyksessä

Aatteellinen yhteisö poikkeaa kaupallisista yhteisöistä siltä osin, että tavoitteena ei ole voiton maksimointi, eikä tulosta jaeta osakkaille. Yleensä tuloksesta ei myöskään makseta veroa. Aatteellisen yhteisön on kuitenkin tehtävä tilitys saamistaan tuloista, joka osoittaa miten tehokkaasti ja millä voimavaroilla yhdistys toteuttaa aatteellista toimintaansa. Tilityksen edellytyksenä on tulojen, menojen ja rahoitustapahtumien rekisteröinti sekä tilinpäätöksen laatiminen. Tilinpäätöstä laadittaessa laskeaan tilikauden tulot ja kulut esitettäväksi tuloslaskelmassa, ja taseessa esitetään tilinpäätöshetken varat ja pääoma. Jos kirjanpidosta voidaan laatia nämä kyseiset laskelmat, nimitetään sitä "tuloslaskentatehtäväksi". (Perälä & Perälä 2006, 38.)

Yhdistyksen saamia avustuksia käsitellään kirjanpidossa joko yleisavustuksina tai erillisavustuksina. Yleisavustukset ovat avustuksia, jotka yhdistys on saanut yleisesti toiminnan tukemiseen. Erillisavustukset taas kohdistuvat tiettyä toiminnanalaa varten. Erillisavustuksia käsitellään yhdistyksen kirjanpidossa sen toiminnanalan tuotoissa, johon avustus on kohdistettu. Yleisavustuksia ovat kaikki ne avustukset, joita ei voida kohdistaa yhdistyksen eri toiminnoille. Yhdistyksille yleisavustuksia myöntävät yleensä julkisyhteisöt, kuten kunnat tai keskusjärjestöt. Yksityishenkilöiden avustuksista käytetään usein nimitystä lahjoitus. (Perälä & Perälä 2005, 114.)

3.4 Rahastot

Kirjanpitoasetuksen 1339/1997 luvun 6. §:n mukaan säätiön on taseessa ilmoitettava erikseen sellaiset varat tai sellainen pääoma, joihin on rajoittavia erityismääräyksiä. Saman pykälän toisen momentin mukaan on taseessa tai sen liitteenä ilmoitettava erikseen erillään hoidettavat varat. Kirjanpitolautakunnan lausunnon 1334/1995 mukaan omakatteisten rahastojen varat on ilmoitettava erikseen taseen "käyttöomaisuus ja muut pitkävaikutteiset sijoitukset" jälkeen. Vastaava tieto voidaan esittää myös taseen liitteissä. Omakatteisten rahastojen ja erillään esitettävien varojen pääoma esitetään taseessa omassa pääomassa heti mahdollisen peruspääoman jälkeen. (Kirjanpitolautakunta 1334/1995, Kirjanpitoasetus 1339/1997, 9 §)

Kirjanpitolaki ja -asetus eivät sisällä suoranaisia säännöksiä rahastosiirtojen esittämisestä, joten ohjausta on haettava yleisistä periaatteista kuten oikean ja riittävän tiedon antamisesta. Rahastot voidaan jakaa aatteellisilla yhteisöillä ja säätiöillä määrätarkoituksiin sidottuihin ja vapaisiin rahastoihin. Aatteellisen yhteisön ja säätiön taseessa on kirjanpitoasetuksen 1:6§ mukaan ilmoitettava erikseen sellaiset varat ja pääoma, joiden käyttö on rajoitettu erityismääräyksiin. Näitä pääomia kutsutaan sidotuiksi rahastoiksi. Määrätarkoitukseen sidotut rahastot syntyvät yleensä testamenttina tai lahjoit-

tuksena saaduista tuloista, jolloin lahjoituksen suhteen on erityismääräyksiä, jotka poikkeavat säätiön tai yhteisön varsinaisesta toiminnasta. Usein tällaiselle rahastolle on lahjoittajan tai testamentin antaja edellyttänyt, että päätöksentekoa varten muodostetaan erillinen hoitokunta. (Perälä 2005.)

Määrätarkoitukseen varoja voidaan saada myös esimerkiksi keräämällä jäsenmaksujen yhteydessä erillinen maksu tiettyyn tarkoitukseen. Sidottuja rahastoja ei voida perustaa hallintoelinten omilla päätöksillä. Määrätarkoituksiin sidotut rahastot jaetaan omakatteisiin ja muihin sidottuihin rahastoihin. Omakatteisia rahastoja eli epäitsenäisiä säätiöiden varoja tarkoitetaan 1:6§ ”varat, joiden käyttöä on rajoitettu erityismääräyksin”. (Perälä 2005.)

Rahastot, joissa lahjoittaja ei aseta rajoituksia varojen käytölle, mutta edellyttää, että varoista muodostetaan lahjoittajan nimeä kantava rahasto, kutsutaan yleensä nimikko- tai muistorahasto. Nämä rahastot ovat vapaita rahastoja. Myös hallintoelinten päätöksellä voidaan muodostaa vapaita rahastoja. Erillinen rahasto voidaan myös hallituksen esityksen 126/2004 perusteluiden mukaan muodostaa esimerkiksi korjausmenojen varalta. (Perälä 2005.)

Kirjanpitoasetuksen 3 ja 9 §:ssä ei ole erityisiä määräyksiä omakatteisten rahastojen tuottojen ja kulujen esittämisestä. Kun aatteellinen yhteisö saa lahjakirjan tai testamentin perusteella vastikkeetta omaisuutta, merkitään se ensivaiheessa todennäköistä luovutushintaa vastaava määrä satunnaiseksi tuotoksi sekä luonteensa mukaiseen omaisuusryhmään. Seuraavaksi siirretään todennäköistä luovutushintaa vastaava määrä tuloslaskelmassa erillisen erän avulla omakatteiseksi rahastoksi. Tuloslaskelmassa rahastosiirto tehdään ennen tuloslaskelman tilikauden tulos-erää. (Kirjanpitolautakunta 1334/1995, kysymys 2.)

Aatteellisen yhteisön hyödyntäessä omakatteisten varojen katteena olevaa omaisuutta, merkitään syntyvät tulot ja kulut tästä omaisuudesta luonteensa mukaan kirjanpitoasetuksen 3. §:n mukaiseen tuloslaskelmaerään. Jos omaisuus on saatu esimerkiksi yhteisön toiminnan rahoittamista varten, merkitään siitä kertyvät tulot ja kulut tuloslaskelman sijoitustoiminnan ryhmään luonteensa mukaisesti. (Kirjanpitolautakunta 1334/1995, kysymys 2.)

Omakatteisista rahastoista kertyvät tulot ja kulut merkitään erilliseksi eräksi tuloslaskelmaan, noudattaen olennaisuuden periaatetta. Mikäli tuloksesta ei käy suoraan ilmi miten omakatteisista rahastoista kertyvät tulot ja kulut ovat sisältyneet eri tuloslaskelmaeriin, on suositeltavaa antaa siitä selvitys liitetiedoissa. Jos lahjoitukseen tai testamenttiin liittyvien määräysten mukaan omakatteista rahastoa tulee kerryttää omaisuuden tuotolla, merkitään kertyvät tulot ja aiheutuvat kulut ensivaiheessa edellä selvitetyn periaatteen mukaisesti siihen luonteensa mukaisesti kuuluvaan tuloslaskelman ryhmään. Toisessa vaiheessa ennen tuloslaskelman ”tilikauden tulos”-erää omakatteisen rahaston lisäykseksi merkitään tuloslaskelmaan omaisuuden tuottojen ja kulujen erotuksen suuruisen rahastosiirto. (Kirjanpitolautakunta 1334/1995, kysymys 2.)

3.5 Digitaalinen kirjanpito

Kirjanpitoa ja tilinpäätöksen laadintaa koskevan lainsäädännön muodostavat kirjanpitolaki (KPL), kirjanpitoasetus sekä kirjanpitoa koskevat ministeriöpäätökset ja –asetukset. Myös yhteisöläinsäädäntöön sisältyy tilinpäätöstä koskevia säännöksiä. Yhdistyksien kirjanpidon erityispiirteisiin ei löydy direktiiviin perustuvasta laista yksityiskohtaisia säännöksiä. Lausunnot perustuvat kirjanpidon yleisiin

periaatteisiin, joihin perustuvat myös työ- ja elinkeinoministeriön lausunnot ja yleisohjeet. Useissa kohdissa viitataan myös IFRS- standardeihin. (Vinnikainen & Perälä 2019, 19.)

Yhdistys ja säätiö ovat aina kirjanpitovelvollisia kirjanpitolain 1:1 §:n mukaan. Kirjanpitovelvollisuuden alkamispäivä on annettu kirjanpitolautakunnan 1757/2005 lausunnossa, jonka mukaan yhdistyksen ensimmäinen tilikausi alkaa perustamiskirjan allekirjoituspäivästä. Kirjanpitovelvollisen on pidettävä kirjanpitolain 1:2 §:n mukaan kahdenkertaista kirjanpitoa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jokainen liiketapahtuma on kirjattava vähintään kahdelle tilille, käyttäen tilien vasta- ja hyvityspuolta. (Perälä & Perälä 2006, 39–40, Vinnikainen & Perälä 2019, 19.)

Kirjanpidon ulkoisiin tapahtumiin viitataan liiketapahtumilla. Esimerkiksi kustannuspaikkojen välillä tehtävät siirrot eivät ole liiketapahtumia, eikä niillä lähtökohtaisesti ole vaikutusta tuloslaskelmaan tai taseeseen. Pohjautuen kirjanpitolain 2:2 §:n pykälään liiketapahtumat on merkittävä eri kirjanpilotileille ja tilien sisältö on pidettävä sisällöltään samana. Jokaiselta tilikaudelta on oltava tililuettelo, joka selittää tilien sisällön. Luettelon tulee olla selkeästi ja riittävästi eritelty. Pääkirjanpitoon viedään yhdistelmäkirjauksina pääkirjanpidon ja osakirjanpidon kirjaukset. Pääkirjanpidosta johdetaan tilinpäätös. (Kirjanpitolaki 1997/1336, luku 2, 2§, Vinnikainen & Perälä 2019, 20.)

Kirjausketjun aukottomuuden kannalta tililuettelon laatiminen ja ajantasaisuus on tärkeää, sillä tilien sisältö ja sisällön muuttumattomuus ovat olennainen osa kirjausketjua. Tilin muutoksen päivämäärä ja muutos tulee ilmetä erillisestä asiakirjasta tai tililuettelosta. Tilien sisältö eli mitä tapahtumia kullekin tilille kirjataan, tulee selittää tililuettelossa. (Vinnikainen & Perälä 2019, 20.)

Kirjanpitolaki 2:3§, menon kirjaamisperusteena on tuotannontekijän vastaanottaminen ja tulon kirjaamisperusteena suoritteen luovuttaminen, tästä nimitys suoriteperuste. Kirjanpitoa voidaan tietyiltä osin pitää myös lasku- ja maksuperusteisesti, jolloin meno ja tulo kirjataan joko veloitukseen tai maksuun perustuen. Kun laaditaan tilinpäätöstä, maksu- ja laskuperusteinen kirjanpito on oikaistava, poikkeuksena vähäisiä kirjauksia, joilla ei ole olennaista yhteisvaikutusta tulokseen (KPL 3:4.1§) tässä huomioitava oikean ja riittävän kuvan vaatimus. KPL 2:4§, kirjanpito on järjestettävä niin, että kirjauksia voidaan tarkastella aikajärjestyksessä ja asiajärjestyksessä. Käteisellä rahalla suoritettavat maksut on kirjattava viipymättä ja päiväkohtaiseen järjestykseen. (Vinnikainen & Perälä 2019, 21–22.)

KPL 2:1§ Kirjanpitovelvollisen on merkittävä kirjanpitoon liiketapahtumina menot, tulot, rahoitustapahtumat sekä niiden oikaisu- ja siirtoerät. Aatteellisen yhteisön tuloksi voidaan lukea vastikkeetta saadut suoritukset ja menoiksi vastikkeettomat suoritukset esim. apurahat, avustukset ja lahjoitukset. Näihin menoihin ei liity tuotannontekijän vastaanottamista eikä tuloihin suoritteen luovuttamista. (Perälä & Perälä 2006, 44–45, Vinnikainen & Perälä 2019, 19.)

4 YHDISTYKSEN TILINPÄÄTÖS JA SEN ULKOISTAMINEN

4.1 Yhdistyksen tilinpäätös

Tilikauden lopussa tilikauden kirjanpito päätetään tilinpäätöstileille ja laaditaan tilinpäätös. Tilinpäätöksen avulla saadaan kuvaus yhdistyksen toiminnasta. Tilinpäätös luodaan kirjanpitolain 3:1 § mukaan ja sen tulee sisältää tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelman ja niiden liitteenä ilmoitettavat tiedot. Tilinpäätöksessä tuloslaskelmassa ja taseessa tulee esittää myös vertailutiedot edelliseltä tilikaudelta. Lisäksi tilinpäätökseen on liitettävä toimintakertomus, jossa kuvataan kirjanpitovelvollisen toiminnan kehittymisen keskeisiä asioita. (Vinnikainen & Perälä 2019, 67.)

Tuloslaskelmasta täytyy ilmetä, kuinka tilikauden tulos on syntynyt. Tämän lisäksi tuloslaskelma yhdessä liitetietojen kanssa antaa oikean ja riittävän kuvan tilikauden tuloksesta. Aatteellisilla yhteisöillä ja säätiöillä on oma tuloslaskelmakaava, joka esitetään alla olevan kuvan (Kuva 1.) mukaisesti. Kaava on niin sanottu järjestökaava, jonka sisältö on määritelty kirjanpitoasetuksen ensimmäisen luvun 3. §:ssä. (Vinnikainen & Perälä 2019, 67.)

Tuloslaskelma		2019		2018	
Varsinainen toiminta					
Tuotot		0,00		0,00	
Kulut					
Henkilöstökulut	0,00		0,00		
Poistot	0,00		0,00		
Muut kulut	0,00	-0,00	0,00	-0,00	
Tuotto-/Kulujäämä		0,00		0,00	
Varainhankinta					
Tuotot	0,00		0,00		
Kulut	-0,00	+/-0,00	-0,00	+/-0,00	
Tuotto-/Kulujäämä		0,00		0,00	
Sijoitus- ja rahoitustoiminta					
Tuotot	0,00		0,00		
Kulut	-0,00	+/-0,00	-0,00	+/-0,00	
Tuotto-/Kulujäämä		0,00		0,00	
Yleisavustukset		0,00		0,00	
Rahastosiirrot		0,00		0,00	
Tilikauden tulos		0,00		0,00	
Tilinpäätössiirrot					
Poistoeron muutos	-/+0,00		-/+0,00		
Verotusperusteisten varausten muutos	-/+0,00		-/+0,00		
Konserniavustus	-/+0,00	+/-0,00	-/+0,00	+/-0,00	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		0,00		0,00	

KUVA 1. Yhdistyksen tuloslaskelmakaava (Vinnikainen & Perälä 2019, 69).

Taseessa esitetään kirjanpitovelvollisen varat sekä pääomat. Taseen vastattavaa-puolella pääomat eli mikä on lähde ja vastaavaa-puolella esitetään mihin varat on käytetty. Taseen tarkoituksena on kuvata yhdistyksen tilinpäätöspäivän taloudellista tilannetta. Tase laaditaan kirjanpitoasetuksen 1 luvun 6 § kaavan mukaisesti. Taseen esitystapa on yleinen eikä se poikkea normaalista toisin kuin tuloslaskelmakaava. Yhdistyksen taseessa voi kuitenkin olla lisäksi eriä, jotka eivät tule suoraan tasekaavasta. Näitä ovat omakatteiset ja muut sidotut rahastot sekä niihin liittyvät tase-erät. (Perälä & Perälä 2006, 128, Vinnikainen & Perälä 2019, 66.)

Tilinpäätöksessä tuloslaskelman ja taseen jälkeen esitettävät liitetiedot täydentävät tilinpäätöksen antamaa kuvaa. Yhdistyksen liitetiedoissa kerrotaan muun muassa tilinpäätöksen laatimisperusteet, tuloslaskelmaa ja tasetta koskevat liitetiedot sekä sijoitusten arvostaminen käypään arvoon. Jos yhdistyksellä on rahastoja, jotka ovat omakatteisia tai muita sidottuja rahastoja, tulee liitetiedoissa olla lisätietoja näiden käyttötarkoituksesta ja käyttöä koskevista rajoituksista. (Perälä 2005, Vinnikainen & Perälä 2019, 127–128.)

4.2 Kirjanpito palveluna

Ainoastaan kustannussäästöjen takia ei kannata lähteä ulkoistamaan kirjanpitoa. Useissa tutkimuksissa on tullut esiin, että ne yritykset, jotka ovat toteuttaneet ulkoistamisprosessinsa huolellisesti, onnistuvat parhaiten ulkoistamisessa. Toteutukseen kuuluu niin tavoitteet kuin motiivit, jotka on hyvä olla tasapainossa ja monipuolisia. Usein yritysten ulkoistamisen kohteena on palkanlaskenta sekä talous- ja henkilöstöhallinto. Tämän kaltaisia tukitoimintoja tilitoimistot pystyvät tuottamaan tehokkaasti. Yleensä näiden toimintojen ulkoistamisen takana on halukkuus keskittyä yrityksessä omaan ydinliiketoimintaan. Tukitoimintojen ulkoistamisella asiantuntija tuottaa yritykselle monenlaista lisäarvoa tuoden samalla kustannussäästöjä, kun yrityksen toiminta tehostuu. Ulkoistaminen siirtää myös osan yrityksen kiinteistä kustannuksista muuttuviksi, kun palkkakustannukset muuttuvat ostoiksi. (Kinnunen 2018.)

Yhdistyksen kirjanpito vaatii huolellisuutta ja ymmärrystä. Yhdistyksen kirjanpito on järkevää ulkoistaa, mikäli osaamisesta tai ajasta on puutetta. Kirjanpito vie aikaa ja resursseja varsinaiselta yhdistystoiminnalta. Ulkoistaessa on varmistettava, että uusi kirjanpitäjä tuntee yhdistyksen toiminnan ja siihen liittyvän lain tarpeeksi hyvin. Hallituksen on huolehdittava, että jokainen yhdistyksen jäsen toimittaa tarvittavat kuluraportit ja tositteet arkistoon, josta ne lähtevät kirjanpitäjälle. Tositteita on säilytettävä kirjanpitolain mukainen aika. (Tilitoimistovertailu julkaisuaika tuntematon.)

Jos yritys luopuu kokonaan taloushallinnon resursseista ulkoistamisen yhteydessä, saavutetaan kustannussäästöt helpommin. Tilitoimiston tarjoamat ohjelmistot vaikuttavat erityisesti kokonaisulkoistamisen tehokkuuden nostamiseen. Oikeiden ohjelmistovalintojen lisäksi ohjelmistojen mitoittaminen juuri yrityksen tarpeisiin on tärkeää. Niiden käyttö tulee opetella riittävän syvällisesti, jotta ne saadaan tukemaan yrityksen ydintoimintoja parhaiten. Näiden hyötyjen realisointi vaatii jatkuvaa palvelutason seuraamista ja mittaamista. Kokonaisvaltaisessa ulkoistamisessa tilitoimiston tarjoamat lisäarvopalvelut, esimerkiksi ajantasainen raportointi ja liiketoimintasuunnittelu, nousevat tärkeään rooliin. Yrityksen vaihtoehtona voi olla myös osittainen ulkoistaminen, jolloin tyypillisimmät ulkoistamisen kohteet ovat kirjanpito, reskontrat, laskutus, kassanhallinta ja perintä. (Kinnunen 2018.)

Taloushallinnon palvelun tarjoajaksi on tärkeä löytää sellainen toimija, jolla on edellytykset asiakkaan toimialan ymmärtämiseen sekä toiminnan kehittämiseen. Yhteistyökumppanin osaamisen on riitettävä pitkälle tulevaisuuteen, sillä ulkoistamissopimukset ovat usein pitkäaikaisia. Osaaminen tarvitaan esimerkiksi tilanteissa, jossa yritys kasvaa tai laajentaa toimintaansa ulkomaille. Yrityksellä on myös vaihtoehtona muodostaa kumppaniverkosto, jossa prosessit voidaan jakaa usean tilitoimiston kesken. Ulkoistaminen voi parhaimmillaan laukaista innovaation yrityksessä ja lisätä sähköisen taloushallinnon hyötyjä kuten yhteiskäyttöisyys. (Kinnunen 2018.)

Yleisimmät ulkoistamisen riskit ovat liiallinen riippuvuus palvelun toimittajasta, korkeammat kustannukset kuin oli ennakoitu, joustamattomuus liiketoiminnan muuttuviin tarpeisiin sekä mahdollinen yrityksen sisäinen vastarinta. Korkeat kustannukset ovat voineet johtua siitä, että yritys ei tunne palvelumarkkinoita tarpeeksi hyvin neuvotellakseen itselleen kilpailukykyiset sopimukset. Lisäksi siirto ulkoistukseen voi synnyttää kustannuksia, mutta nämä kustannukset oletetaan eliminoituvan kokonaan siirtymisen jälkeen. Esimerkiksi palkkahallinnon ulkoistaminen voi lisätä alussa kustannuksia, kun henkilöstön tietoja pidetään yllä kahdessa paikassa. Samalla syntyy myös oikeellisuusriskejä, jonka vuoksi on tärkeää, että tiedonsiirto toimii eri järjestelmien välillä. Suunnittelu on keskeisessä asemassa ulkoistamisprosessissa, jotta saavutetaan parhaat volyymiedut sekä kustannussäästöt. (Kinunen 2018.)

5 YHDISTYKSEN TÄMÄNHETKINEN KIRJANPITO

5.1 Pohjois-Savon syöpäyhdistys

Toimeksiantajamme opinnäytetyössä on Pohjois-Savon Syöpäyhdistys. Pohjois-Savon Syöpäyhdistys on vuonna 1959 perustettu yhdistys, joka on Suomen Syöpäyhdistyksen alueellinen jäsenyhdistys ja osa Syöpäjärjestöjä. Syöpäjärjestöt tarkoittavat kokonaisuutta, johon kuuluu Suomen Syöpäyhdistys, Syöpäsäätiö, 12 alueellista syöpäyhdistystä ja kuusi valtakunnallista potilasyhdistystä. Pohjois-Savon Syöpäyhdistyksellä on 20 paikallisosastoa eri puolilla Pohjois-Savoa. Paikallisosastot tarjoavat vertaistukea ja virkistystoimintaa kuntakohtaisella tasolla. Yhdistyksen palvelut täydentävät julkisen sektorin palveluita, ja se tekee tiivistä yhteistyötä Kuopion yliopistollisen sairaalan, Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin sekä alueen terveyskeskusten kanssa. (Pohjois-Savon Syöpäyhdistys 2021, Syöpäjärjestöt 2021.)

Yhdistys on kansanterveysjärjestö, jonka tavoitteena on syövän ennaltaehkäiseminen ja terveysneuvonta. Yhdistys edistää syövän varhaistoteamista, neuvonta-, ohjaus- sekä kuntoutumispalveluiden tarjoamista syöpään sairastuneille ja heidän läheisilleen sekä syöpätutkimuksen tukemista. Pohjois-Savon Syöpäyhdistyksen tarjoamia palveluita ovat esimerkiksi terveyden edistäminen, potilaiden ja läheisten neuvonta, kuntoutus, vertaistuki, avustukset ja apurahat, potilasoppaat sekä tiedon tarjoaminen syöpään ja sen hoitoon liittyen. Pohjois-Savon Syöpäyhdistyksen toimintaa rahoitetaan jäsenmaksuilla, lahjoituksilla, avustuksilla ja testamentteilla, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) kohdennetuilla avustuksilla, Syöpäsäätiön tuella sekä yhdistyksen omalla varainhankinnalla. (Pohjois-Savon Syöpäyhdistys 2021.)

Yhdistyksen sisällä toimii sijoitusvaliokunta, sosiaalitoimikunta sekä naistoimikunta Ilonat. Sijoitusvaliokunta hoitaa rahastoihin liittyviä asioita, ja siihen kuuluu asiantuntijajäsenen lisäksi viisi muuta jäsentä. Sosiaalitoimikunta tekee päätökset harkinnanvaraisista avustuksista, jotka maksetaan yhdistyksen varoista. Naistoimikunta levittää tietoa yhdistyksen toiminnasta ja tekee varainhankintaa yhdistykselle. (Pohjois-Savon Syöpäyhdistys 2021.)

Pohjois-Savon Syöpäyhdistyksen toimitila sijaitsee Kuopiossa Kuninkaankadulla. Yhdistyksellä on töissä seitsemän työntekijää: toiminnanjohtaja, neuvontahoitaja, taloussihteeri, vapaaehtoistoiminnan koordinaattori, saattohoidon vapaaehtoisten koordinaattori, lapsiperhepalveluiden koordinaattori sekä hyvinvoinnin edistämisen asiantuntija. Heidän lisäksi toimintaan osallistuu vapaaehtoisia. (Pohjois-Savon Syöpäyhdistys 2021.)

5.2 Kirjanpidon lähtötilanne

Tällä hetkellä yhdistyksen taloushallintoa ja kirjanpitoa hoitaa taloussihteeri. Tilinpäätöksen tekemiseen osallistuu hänen lisäksi myös yhdistyksen toiminnanjohtaja. Ulkoistamisen myötä ei yhdistyksellä ole enää tarvetta palkata erillistä kirjanpitäjää ja taloushallintoa nykyisin tehneet henkilöt vapautuvat yhdistyksen muihin tehtäviin.

Toimeksiantajallamme on tällä hetkellä taloushallinnon järjestelmänä käytössä Asteri-ohjelmisto. Asteri-ohjelmistolla on valtakunnallisesti käytössä yli 10 000 yrityksellä ja vuodesta 1987 alkaen ohjelmaa on toimitettu yli 30 000 kappaletta. (Atsoft, 2019.)

Pohjois-Savon syöpäyhdistys on käyttänyt Asteri-ohjelmistoa jo pitkään. Keskusjärjestöllä ja muilla jäsenjärjestöillä on ollut käytössä eri ohjelmistoja muun muassa Emce. Nykyinen järjestelmä vaatii paljon manuaalista työtä, eikä se mahdollista integraatiota esimerkiksi laskutusjärjestelmän kanssa. Järjestöjen välillä ei ole yhtenäistä linjaa kirjanpidon tekemiseen, vaan kirjanpito tapa on muokkautunut eri kirjanpitojärjestelmien ominaisuuksien mukaan. Yhtenä ulkoistamisen tavoitteena on saada yhdistysten kirjanpito yhtenäiseksi.

Taloushallinnon ulkoistamisen myötä toiveena on tehokkuuden lisääminen ja paperisen aineiston karsiminen. Yhdistys on tottunut tekemään kirjanpitoaan vanhalla järjestelmällä, jota tukee paperinen tarkastaminen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kirjanpito-ohjelma ei tällä hetkellä täytä kaikkia kriteerejä, jolloin varmuus kirjanpidon oikeasta ja riittävästä kuvasta saataisiin yhden järjestelmän ja prosessin kautta. Kirjanpitojärjestelmä ei ole tehty tukemaan yhdistyksen kaikkia prosesseja, jolloin paperinen tarkastaminen jää ainoaksi vaihtoehdoksi. Tämä vaikuttaa suoraan resurssien käyttöön, sillä ylimääräinen aika, joka käytetään paperiaineistoa käsitellessä, on pois yhdistyksen varsinaisesta toiminnasta.

Nykyisen kirjanpidon tekeminen on hyvin manuaalista. Laskuja yhdistykselle tulee kirjeenä sekä verkkopankkiin. Kirjanpitäjä tulostaa laskuista aina paperisen version, johon merkitään laskun maksaja, maksupäivämäärä sekä hyväksyminen. Hyväksyminen edellyttää laskujen tulostamisen paperiksi versioiksi, johon kirjanpitäjä merkitsee kustannuspaikan sekä tiliöinnin.

Yhdistykselle muodostuu paperiaineistoa muun muassa tilioitteista, proteesilaskuista sekä yhdistystoiminnan osto- ja myyntilaskuista. Koska tilinpäätöksen kirjanpitoaineistoja täytyy säilyttää vähintään kuusi vuotta aineistonlajista riippuen, edellyttää tämä hyvää arkistointijärjestelmää ja -tiloja. Yleisesti ottaen paperinen kirjanpito on aikaansa jäljessä ja siitä luopuminen on yksi uuden järjestelmän tavoitteista.

Tällä hetkellä käytettävässä ohjelmassa yhtenä puutteena voidaan pitää laskujen maksutapahtumaa. Yhdistykselle tulee laskuja sähköisessä muodossa verkkopankkiin ja sähköpostiin. Laskuja tulee myös paperisena, joiden käsitleminen vie huomattavasti resursseja. Integraatio reskontran sekä pankkiliikenteen välillä mahdollistaisi talousprosessien yhtenäistämisen, yksinkertaistamisen sekä läpinäkyvyyden. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että laskujen hyväksymisen pystyisi tekemään käytettävässä kirjanpito-ohjelmassa, jolloin tapahtumasta ei tarvitsisi ottaa erillistä tosietta arkistoon ja tapahtumaan käytettävä työaika lyhenisi. Samalla kirjanpidosta tulisi selkeämpää, kun dokumentit ovat suurimmaksi osaksi yhdessä paikassa sähköisessä muodossa.

6 YHDISTYKSEN TALOUS

6.1 Tulot ja kulut

Yhdistyksen tulot koostuvat varsinaisesta toiminnasta, varainhankinnasta, sijoitus- ja rahoitustoiminnasta sekä avustuksista. Varsinaisen toiminnan tuloihin kuuluu proteesitulot, asuntoloiden tulot, Suomen syöpäyhdistyksen tuki sekä STEA:n avustukset: AK2 ja Paikka auki-avustusohjelma. Suurimmat tulot tulevat Suomen syöpäyhdistyksen tuesta ja STEA:n avustuksista. Yhdistyksen varsinaisen toiminnan tulot, jotka eivät ole tukia tai avustuksia ovat viimeisellä tilikaudella olleet vain noin 16 % varsinaisen toiminnan tuotoista. Tätä edeltävällä tilikaudella vastaavat tuotot olivat noin 25 %.

Pohjois-Savon syöpäyhdistyksen varainhankinnan suurimmat tulot tulevat testamenttilahjoituksista, joita päättyneellä tilikaudella oli yhteensä noin 473 000 euroa. Kyseinen erä on koko tuloslaskelman suurin yksittäinen tuloerä ja kattaa myös yli puolet varainhankinnan tuloista. Muiden saatujen lahjoitusten määrä on noin 140 000 euroa. Jäsenmaksuista saadut tuotot päättyneellä tilikaudella olivat noin 93 000 euroa. Muita varainhankinnan tuottoja ovat myyntituotot korteista ja adresseista, tuotot kirpputorista, arpajaisista sekä myyjäisistä.

Pienempiä tuloslaskelman tuottoeriä ovat sijoitus- ja rahoitustoiminnan sekä avustuksista saadut tuotot. Sijoitus- ja rahoitustoiminnassa tuotot koostuvat pääosin 10 asunto-osakkeen vuokratuloista. Alun alkaen asunto-osakkeet ovat tulleet yhdistykselle lahjoituksina. Noin 45 % koostuu korko- ja osinkotuotoista. Avustuksia yhdistys saa Pohjois-Savon kunnilta, joista suurin avustus tulee Kuopion kaupungilta.

Vuonna 2020 koronaviruspandemialla on ollut suuri vaikutus yhdistyksen varsinaisen toiminnan tuottoihin. Yhdistys ei ole voinut pandemian aikana järjestää varainhankintaa normaalisti, jolloin esimerkiksi kurssit, kerhot sekä myyjäiset ovat kokoontumisrajoitusten vuoksi jouduttu perumaan. Pandemia on vaikuttanut myös STEA:n avustuksiin, sillä Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) pelikoneet ovat olleet poissa käytöstä.

Yhdistyksen varsinaisen toiminnan kulujäämää katetaan muilla tuloslaskelman erillä. Yhdistyksen kiinteistä kuluista suurin erä on henkilöstökulut, jotka ovat varsinaisen toiminnan kuluja. Vuoden 2020 tilikaudella henkilöstökuluista 78 % koostuu maksetuista palkoista. Varsinaisen toiminnan kuluihin sisältyy henkilöstökulujen lisäksi poistot sekä muut kulut. Poistojen osuus ei ole olennainen. Muiden kulujen merkittävimmät erät muodostuvat proteesikuluista, jaetuista apurahoista, yhtiövastikkeista sekä toimisto- ja asiakaskuluista. Näiden erien osuus varsinaisen toiminnan muista kuluista on noin 55 %. Tämän lisäksi muissa kuluissa on paljon pieniä toimintaan liittyviä kulueriä.

Varainhankinnan kulut ovat pienimmät suhteutettuna kyseisen erän tuottoihin. Päättyneellä tilikaudella kulujen osuus tuotoista oli vain noin 7 %. Lahja- ja testamenttikuluista muodostui suurin kulu-erä. Sijoitus- ja rahoitustoiminnan kulut muodostuvat pääosin asunto-osakkeiden vuokrauskuluista. Kokonaisuudessaan kyseisen erän kulut ovat noin 53 % saaduista tuotoista päättyneellä tilikaudella.

6.2 Yhdistyksen kustannuspaikat ja rahavirrat

Pohjois-Savon Syöpäyhdistys ry seuraa kirjanpidossaan usean yksikön toimintaa. Yhdistyksen liitetiedoissa on mainittu tilinpäätöksen sisältävän paikallisosastojen, Siskolan ja Kuopus –kerhon sekä

omakatteisten sekä muiden sidottujen rahastojen toiminnan. Eri toimintoja seurataan omilla kustannuspaikoilla, jotka on ilmoitettu tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Kustannuspaikkaerittelyä käytetään tarkastellessa yhdistyksen eri osia. Lukuisat kustannuspaikat tuovat omat haasteensa siirtäessä kirjanpitoa uuden palveluntarjoajan järjestelmään. Eri kirjanpito-ohjelmissa kustannuspaikkaerittely voi erota ominaisuuksiltaan hyvinkin paljon. Siirtyessä uuteen kirjanpito-ohjelmaan kustannuspaikkojen kirjaamiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

Yhdistyksen rahavarat jakautuvat usealle pankkitilille, joista suurin osa on rahastojen pankkitilejä. Jokaista rahastoa tulee hoitaa omalla pankkitilillä. Tällä hetkellä yhdistyksellä on kaksi pankkia, joiden palveluita käytetään, Danske Bank sekä Osuuspankki. Jokaiselta pankkitililtä ajetaan tiliote vähintään kerran kuukaudessa. Tämä puolestaan lisää yhdistyksen paperisen kirjanpidon määrää.

Pankkitilien lisäksi yhdistyksen rahoja säilytetään myös käteiskassassa. Käteiskassaan varoja tulee pääsääntöisesti yhdistyksen pitämän kirpputorin myynneistä. Tällä hetkellä vallitsevan koronatilanteen vuoksi kirpputoria ei kuitenkaan pidetä auki. Käteiskassan varoja käytetään muun muassa parkkimaksuihin sekä postipakettien maksuihin. Kaikista maksuista tulee ottaa kuitti kirjanpitoon. Käteiskassa lasketaan kuukausittain, mutta viedään talletettavaksi vasta kun on kertynyt enemmän varoja.

Yhdistys saa tuottoja kokoustilan vuokraamisesta sekä proteesien myynnistä. Yhdistyksen omissa toimistotiloissa sijaitsevaa kabinettia sekä juhlasalia vuokrataan kokouksiin. Tilavuokran yhteydessä voi halutessaan ostaa myös tarjoilun, jonka yhdistys hoitaa ja laittaa esille. Tiloja vuokraavat sekä vakituiset kävijät että satunnaiset ryhmät. Satunnaisille vuokraajille lasku tilavuokrasta tehdään heti käynnin jälkeen, ja lähetetään joko paperilaskuna tai sähköisenä sähköpostiin. Vakituksille vuokraajille, jotka käyttävät tiloja esimerkiksi kaksi kertaa kuukaudessa, laskutus hoidetaan yleensä kaksi kertaa vuodessa. Yhdistykselle tulee nimetyn henkilön toimesta proteeseihin liittyviä laskuja. Yhdistys lähettää proteesilaskut edelleen potilaan kotikuntaan.

7 RAHASTOT

7.1 Sidotut rahastot

Sidotut rahastot ovat niin sanottuja määrätarkoitukseen käytettäviä rahastoja, jotka jaetaan joko omakatteisiin rahastoihin tai muihin sidottuihin rahastoihin. Pohjois-Savon syöpäyhdistyksellä on sekä omakatteisia että muita sidottuja rahastoja. Yhdistys saa pääosin lahjoituksia rahastoihin, jolloin lahjoittajat voivat itse kohdentaa rahan käyttöä. Rahastot voivat sisältää vuokrahuoneistoja, pörssiosakkeita, testamenttilahjoituksia ja suoria lahjoituksia.

Omakatteisia rahastoja yhdistyksellä on neljä kappaletta, joiden arvo viimeisimmässä tilinpäätöksessä oli yhteensä 1,3 miljoonaa euroa. Näiden rahastojen avustuskohteet on usein määritelty jo heti rahaston perustamisvaiheessa. Rahastojen varoja ei yleensä jaeta automaattisesti avustuskohteille vaan avustuksia täytyy itse hakea. Omakatteisilla rahastoilla on usein oma hoitokunta, joka päättää rahaston varojen käytöstä. Vaikka rahastoilla on oma hoitokunta, hallinnoinnista vastaa Pohjois-Savon syöpäyhdistys. Rahastot päätetään tilinpäätökseen siten, että niillä ei ole tulosvaikutusta yhdistyksen tulokseen, vaan niiden pääoma siirretään rahastoon.

Yhdistyksellä on 12 muuta sidottua rahastoa. Muilla sidotuilla rahastoilla on määrätarkoitukset, mutta varoja ei tarvitse hoitaa muista erillään. Näiden rahastojen pääomat poikkeavat toistaan. Viimeisimmän tilinpäätöksen taseen pienin pääoma yksittäisessä rahastossa on noin 28 000 euroa ja suurin noin 361 000 euroa. Muiden sidottujen rahastojen arvo viimeisimmässä tilinpäätöksessä oli yhteensä noin 2 miljoonaa euroa. Nimettyjen rahastojen lisäksi sidotut rahastot sisältävät Savon Syöpärahas-ton, Ylä-Savon rahaston sekä Varkauden rahaston. Loput muista sidotuista rahastoista on nimetty lahjoittajan mukaan, ja ovat niin sanottuja nimikkorahastoja. Muut sidotut rahastot on usein saatu lahjoituksena tai testamentin perusteella. Lahjoitetut varat käytetään siihen tarkoitukseen, johon ne on toivottu käytettävän eli muiden sidottujen rahastoiden pääomilla ei voida rahoittaa yhdistyksen varsinaista toimintaa.

7.2 Omakatteiset rahastot

Omakatteiset rahastot ovat perustettu tukemaan tiettyä tarkoitusta. Juho-Pekka Salorannan muistorahasto myöntää avustuksia syöpää sairastavien pienten lasten perheille. Apurahat on tarkoitettu tukemaan perheitä taloudellisesti sekä tukemaan perheiden kuntoutus- ja virkistystoimintaa. Muistorahaston varallisuus perustuu yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen vapaaehtoisiin lahjoituksiin. (Juho-Pekka Salorannan muistorahasto julkaisuaika tuntematon).

Sirkku Heikkisen rahastosta myönnetään apurahoja Pohjois-Savon alueen ammattikorkeakoulujen ja ylempien ammattikorkeakoulujen opinnäytetyön tekemiseen. Aiheen opinnäytetyössä on liityttävä syöpäsairauksien ennaltaehkäisyyn, hoitoon, kuntoutukseen tai hoitotyön kehittämiseen. Apurahan suuruus on enintään 5 000 €. Rahaston varoja käytetään myös kuntoutuskurssien järjestämiseen.

Muita omakatteisia rahastoja ovat Aino Väänäsen sekä Erkki ja Maija Rytkösen rahastot. Avustuksia saattohoitotyöhön ja sen kehittämiseen myönnetään Aino Väänäsen rahastosta. Kuopiossa rahaston varoilla on tuettu Lehtola-Kodissa saattohoidon toiminnan kehittämistä ja vapaaehtoisten toimintaa.

Ikääntyneitä vähävaraisia syöpäpotilaita avustaa Erkki ja Maija Rytkösen rahasto. Avustus myönnetään 60 vuotta täyttäneelle syöpäpotilaalle, jonka tulot jäävät asetettuja tulorajoja pienemmiksi. Rahastosta myönnetään harkinnanvaraista, ensiavun luonteista taloudellista tukea.

8 UUTEEN JÄRJESTELMÄÄN SIIRTYMINEN JA ULKOISTAMISEN HYÖDYT

8.1 Siirtyminen uuteen järjestelmään

Ulkoistaminen on saanut alkunsa viime syksyllä Suomen Syöpäyhdistyksen ja Syöpäsäätiön aloittamasta uudistamisprojektista. Tavoitteena on ollut luoda keskusjärjestölle palvelumallit, joista jäsenjärjestöjen on mahdollista valita itselleen sopivin moniyritysympäristö. Samanaikaisesti Pohjois-Savon Syöpäyhdistyksellä on ollut tarve uudistaa sekä ulkoistaa taloushallinto.

Siirtyminen uuteen järjestelmään on tarkoitus aloittaa alkuvuonna 2022. Kun yhdistys aloittaa kirjanpidon siirtämisen palveluntarjoajan järjestelmään on kiinnitettävä erityistä huomiota siirtovaiheen onnistumiseen. Siirtovaiheessa järjestelmien kommunikointi keskenään voi olla puutteellista tai jopa olematonta. Yhdistyksellä on kirjanpidossa paljon eri tilejä sekä kustannuspaikkoja, jolloin siirtovaiheessa on varmistuttava siitä, että kaikki saldot siirtyvät oikeellisesti uuteen järjestelmään. Voi olla mahdollista, että siirrettävään järjestelmään tilien alkusaldot on kirjattava käsin, jolloin tekijän on osattava tulkita yhdistyksen edellistä kirjanpito-ohjelmaa.

Uuteen järjestelmään siirtyessä paperisen kirjanpitoaineiston käsittely vie enemmän aikaa ja vaatii yhdistysten välistä yhteistyötä. Siirtovaihe on olennainen yhdistyksen tilinpäätöstä ajatellen, sillä saldojen siirtovaiheessa tehty virhe voi jäädä tilinpäätökseen. Tällöin tilinpäätös ei välttämättä anna oikeaa ja riittävää kuvaa yhdistyksen toiminnasta.

8.2 Ulkoistamisen hyödyt

Ulkoistamisen kustannushyöty tulee pitkällä aikavälillä. Resurssien suuntaaminen pois taloushallinnosta yhdistyksen varsinaiseen toimintaan pienentää yhdistyksen työntekijäkustannuksia. Kustannushyötyjä saadaan myös keskittämällä kaikkien jäsenjärjestöjen taloushallinnon palvelut yhdelle palveluntarjoajalle, joka on edullisempaa kuin hajauttaminen. Tällä hetkellä Pohjois-Savon syöpäyhdistyksellä suurin kustannuserä on henkilöstökulut. Kyseistä erää rasittaa taloushallinnon henkilöstökustannukset. Taloushallintoon käytetyt resurssit ovat pois päätarkoituksellisesta toiminnasta. Erityisesti tilinpäätöksen laatiminen vie resursseja pois muusta yhdistyksen toiminnasta.

Ulkoistamisen tavoitteeksi on asetettu taloushallinnon, erityisesti kirjanpidon, selkeytyminen sekä resurssien tehokkuuden lisääntyminen. Tällä hetkellä yhdistyksellä on esimerkiksi jokaiselle rahastolle oma pankkitili, joiden ylläpitämiskustannukset ja erillinen käsittely vie turhaan kirjanpidollisia resursseja. Uuden järjestelmän tulisi kommunikoida pankkitilien kanssa niin, että manuaalinen työ jäisi tästä prosessista pois tai toisena vaihtoehtona on tilien yhdistämien, jolloin siirtovaiheessa on tästä mahdollisuudesta keskusteltava pankin kanssa.

9 POHDINTA

Useat yhtiöt ja säätiöt ovat jo ulkoistaneet tai ovat aikeissa ulkoistaa taloushallintonsa. Varsinkin, jos toiminta on sen verran pienimuotoista, että erillistä taloushallinnonyksikköä ei ole järkevää perustaa. Taloushallinnon ulkoistaminen ammattilaisille tuo mukanaan myös uusia päivittyneitä järjestelmiä, joilla kirjanpidon tekeminen nopeutuu ja kustannukset ohjelmistojen hankkimisesta siirtyy palvelun tarjoajalle. Ulkoistamisen yhtenä hyötynä voidaan pitää myös kirjanpitäjien pätevyyttä, kun ulkopuolinen taho ylläpitää henkilöstön ammattitaitoa. Vaikutus voidaan nähdä myös yhdistyksen koulutuskustannuksissa.

Toimeksiantajamme on itse toivonut taloushallinnon ulkoistamista ja on hyvin myönteinen tulevaa siirtymää kohtaan. Nykyinen kirjanpito tapa on aikaansa jäljessä, sillä paperisen kirjanpidon ylläpitäminen sähköisen järjestelmän ohella on työlästä ja aikaa vievää. Uusien toimintatapojen kehittäminen ei ole ollut mahdollista nykyisen järjestelmän puitteissa ja järjestelmän puuttuvia ominaisuuksia on opittu korvaamaan muilla työvaiheilla. Ilmiö ei ole kovinkaan harvinainen, sillä useassa pienemässä yhtiössä sekä yrityksessä tilanne on sama. Kun kirjanpitäjä on tottunut käyttämään tiettyä järjestelmää pitkään, siirtyminen uuteen järjestelmään voi olla työläs ja siirtymäprosessi voidaan nähdä kokonaisuutena liian suurena kustannuksena.

Taloushallinnon ulkoistaminen koko organisaatiossa keskus- sekä jäsenjärjestöille on pitkä ja aikaa vievä prosessi. Keskus- ja jäsenjärjestöt ovat käyttäneet eri taloushallinnonjärjestelmiä, jonka vuoksi työvaiheet ja tapa tehdä kirjanpitoa voivat poiketa hyvinkin paljon toisistaan. Palveluntarjoajan valitsemisessa on kartoitettava lähtötilanne jokaiselta eri jäsenjärjestöltä, jonka perusteella pystytään valitsemaan parhaiten sopivat palvelut. Ulkoistamisprosessin riskejä ajatellen, ensimmäinen riski prosessin onnistumisessa on lähtötilanteen kartoittamisvaiheessa. Jos jäsenjärjestö ei pysty kuvaamaan tarvitsemiaan palveluitaan tarpeeksi laajasti, voi palveluiden räätälöinti epäonnistua.

Siirtyessä uuteen järjestelmään on otettava huomioon yhdistyksen kirjanpidon sähköinen- ja paperinen materiaali. Jotta materiaali saadaan siirrettyä palveluntarjoajan järjestelmään, edellyttää tämä yhteistyötä nykyisen kirjanpitäjän kanssa, joka tuntee tekemänsä kirjanpidon parhaiten. Jotta paperisesta kirjanpidosta pystytään tulevaisuudessa luopumaan, tulee järjestelmän olla integraatiossa muiden sähköisten palvelimien kanssa, kuten pankki- ja laskutusjärjestelmien. Olennaisena osana siirtymävaihetta on myös järjestelmän aukottomuuden testaaminen sekä toimivuus käytännössä.

Yhdistyksellä on useita tulonlähteitä ja talouden rahavirtojen seuranta on suhteellisen haasteellista. Tulot voivat vaihdella hyvinkin paljon tilikausien välillä, joten pysyvää tulorakennetta ei pysty täysin ennustamaan. Tulosten tulkintaan vaikuttaa myös se, että uusi järjestelmä ei sisällä edellisten vertailukausien dataa. Mikäli uutta järjestelmää halutaan hyödyntää johdon päätöksenteon tukena, on huomioitava se, että järjestelmässä ei ole aiempien tilikausien tietoja. Yhdistyksen kulurakenteen analysointi on helpompaa, sillä vaihtelua esiintyy vähemmän. Kulut muodostuvat pääosin henkilökuiluista, yhtiövastikkeista sekä rahoituskuluista. Näiden osalta budjetin laskeminen on helpompaa.

Ulkoistamisen hyötyjä on vaikea arvioida etukäteen. Kokonaisvaltaiseen arviointiin vaikuttaa myös prosessille asetetut tavoitteet. Ulkoistamisen tuloksien kriittinen analysointi voidaan tehdä vasta sen

jälkeen, kun uusi järjestelmä on saatu onnistuneesti käyttöön. Ulkoistamisen hyötyjen arviointiin vaikuttaa myös se, tarkastellaanko tuloksia erikseen yksikkötasolla vai otetaanko huomioon kaikki jäsenjärjestöt. On myös otettava huomioon mistä näkökulmasta tuloksia halutaan tarkastella, onko onnistumisen mittarina esimerkiksi keskeisen kommunikaation parantuminen keskus- ja jäsenjärjestöjen välillä, kustannustehokkuus vai resurssien onnistunut kohdentaminen varsinaiseen yhdistystoimintaan.

Opinnäytetyön menetelminä toimi avoin haastattelu ja dokumenttianalyysi. Avoin haastattelu tuntui luontevimmalta menetelmältä, sillä avoimien kysymyksiä pohjalta toimeksiantajamme pystyi parhaiten kertomaan heidän tarpeistaan ja yhdistyksen toiminnasta. Tapasimme toimeksiantajaamme kaksi kertaa, jolloin käytimme avointa haastattelua toimeksiantajan tarpeiden kartoittamisessa sekä lähtötilanteen selvittämisessä. Dokumenttianalyysissä hyödynsimme aiheeseen liittyvää kirjallisuutta sekä yhdistyksen omia verkkosivuja ja viimeisintä tilipäätöstä. Koimme, että menetelmät tukivat työmme tarkoitusta onnistuneesti.

Kun arvioidaan opinnäytetyölle asetettujen tavoitteiden täyttymistä, palataan toimeksiantajamme toiveisiin. Opinnäytetyö keskittyy kuvaamaan toimeksiantajan tämänhetkistä tilannetta sekä tulevaisuuden tarpeita. Opinnäytetyö käsittelee myös yhdistyksen taloushallinnon teoriaa sekä siihen liittyviä lakeja. Raportti on keskittynyt ulkoistamiseen liittyvien näkökulmien kuvaamiseen toimeksiantajan määrittelemistä aiheista. Tavoitteiden täyttymistä voidaan arvioida täysin vasta ulkoistamisen siirtymävaiheen jälkeen, jolloin pystytään arvioimaan, kuinka hyvin opinnäytetyö palveli yhdistystä ulkoistamisen näkökulmasta.

Opinnäytetyön aikana huomasimme hyödyntävämme opintojemme aikana käytyjen monien eri opintokurssien sisältöä. Käsittelemämme aiheet kokosivat oppimia tietojamme yhteen ja avasivat uusia näkökulmia. Työ edellytti osaamista tulkita eri lakeja sekä niiden soveltamista käytäntöön. Opinnäytetyön tekeminen edellytti valmiuksia taloushallinnon ymmärtämisestä ja kokonaisuutena tuki ammatillista kasvuamme.

Onnistuimme kuvamaan toimeksiantajamme tilannetta sen toivomalla tavalla. Pystyimme hyödyntämään toimeksiantajan kanssa käytyjen keskustelujen lisäksi numeraalista aineistoa, joka täydensi kokonaisuuden hahmottamista. Käyttämämme lähteet tukivat aiheeseen perehtymistä ja johtopäätösten tekemistä. Kehittämiskohteena opinnäytetyöprosessille voisi asettaa yhdistyksen nykyisen kirjanpitojärjestelmään konkreettisesti tutustuminen. Yhdistyksen kirjanpidon tekemisen seuranta olisi voinut tuoda esiin uusia näkökulmia, joita ei pelkän avoimen haastattelun yhteydessä välttämättä tullut esille.

Opinnäytetyö voi toimia malliraporttina pienille yrityksille tai yhdistyksille, jotka harkitsevat taloushallinnon ulkoistamista tai kirjanpitojärjestelmän uudistamista. Koska opinnäytetyö on tehty toimeksiantajallemme, ei se kuvaa absoluuttisesti sitä, mihin asioihin tulisi kiinnittää huomiota, mutta voi antaa suuntaviivoja prosessille. Opinnäytetyötä voidaan hyödyntää myös materiaalina tutkittaessa yhdistystoimintaa ja sen taloutta.

Yhdistystoimintaan perehtyessämme saimme uusia näkökulmia taloushallinnon kysymyksiin, sillä kirjanpitoa käsitellään yleisemmin voittoa tavoittelevien yritysten näkökulmasta. Yhdistyksen kirjanpidossa sovelletaan samoja lakeja ja säännöksiä kuin yrityksissäkin, mutta näiden lisäksi siinä on toiminnasta johtuvia erityispiirteitä, esimerkiksi rahastot tuovat kirjanpitoon oman haasteensa. Kokonaisuudessaan opinnäytetyö tarjosi meille hienon mahdollisuuden tutustua paikallisen yhdistyksen toimintaan ja taloushallintoon.

LÄHTEET

- Atsoft 2020. Kirjanpito. Verkkojulkaisu. <https://asteri.fi/tuotteet/kirjanpito/>. Viitattu 27.6.2021
- Juho-Pekka Salorannan muistorahasto julkaisuaika tuntematon. Verkkojulkaisu. <https://juhopekka-salorannanmuistorahasto.weebly.com>. Viitattu 23.9.2021.
- Kinnunen, Helena 2018. Taloushallinnon ulkoistaminen ulkoistaa myös riskit. Visma blogi. 20.9.2018. <https://www.visma.fi/blog/taloushallinnon-ulkoistaminen-ulkoistaa-myos-riskit/>. Viitattu 28.6.2021.
- Kirjanpilolaki 1336/1997. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>. Viitattu 15.7.2021.
- Kirjanpilolautakunta 1334/1995. <https://www.edilex.fi/kila/1334>. Viitattu 30.7.2021.
- Loimu, Kari 2013. Yhdistystoiminnan käsikirja. 6. uudistettu painos. E-kirja. Alma Talent-verkkopalvelu. <https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.savonia.fi/teos/EAC-BBXTBGADC#/kohta:1/piste:b2508>. Viitattu 10.7.2021.
- Lyndman, Kari & Löfman Martin 2021. Sidotut rahastot tilinpäätöksessä ja verotuksessa. Omakatteisen rahaston verotus. Tilisanomat 3/2021, 56–59.
- Pohjois-Savon Syöpäyhdistys 2021. Verkkojulkaisu. <https://www.pohjois-savonsyopayhdistys.fi/>. Viitattu 14.7.2021.
- Perälä, Samuli ja Perälä, Johanna 2006. Yhdistyksen ja säätiön talous, kirjanpito ja verotus. 3. uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro.
- Perälä, Johanna 2005. Aatteellisten yhteisöjen ja säätiöiden rahastot. Tilisanomat 19.9.2005. <https://tilisanomat.fi/yleiset/aatteellisten-yhteisojen-ja-saatioiden-rahastot>. Viitattu 28.6.2021.
- Savander, Jari ja Heiskanen, Heidi 2021. Verotusohje yleishyödylliselle yhteisölle. Verkkojulkaisu. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47999/verotusohje-yleishy%C3%B6dyllisille-yhteis%C3%B6ille3/#1-yleishy%C3%B6dyllinen-yhteis%C3%B6>. Viitattu 27.8.2021.
- Siipola, Sami 2017. Yhdistyksen verotus ja verovapaus. Blogi. <https://www.talousverkko.fi/yhdistyksen-verotus-ja-verovapaus/>. Viitattu 25.7.2021.
- Suomen perustuslaki 1999/731. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>. Viitattu 12.7.2021.
- Syöpäjärjestöt 2021. Verkkojulkaisu. <https://www.syopajarjestot.fi/jarjesto/suomen-syopayhdistys/>. Viitattu 15.7.2021.
- Tilitoimistovertailu julkaisuaika tuntematon. Tilitoimisto yhdistykselle - Näin se valitaan!. Verkkojulkaisu. <https://tilitoimistovertailu.fi/tilitoimisto-yhdistykselle/>. Viitattu 28.6.2021.
- Tuloverolaki 1992/1535. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535>. Viitattu 10.9.2021.
- Vinnikainen, Miikka ja Perälä, Samuli 2019. Yhdistyksen ja säätiön tilinpäätösmalli. 13. uudistettu painos. Helsinki: ST-Akatemia.